

nederlands huisartsen
genootschap

NHG-Behandelrichtlijn *Endocarditis profylaxe*

Verduijn MM, De Jongh E

Kernboodschappen

- Endocarditis profylaxe is preventieve toediening van antibiotica aan patiënten met bepaalde hartafwijkingen.
- Alleen bij hoog risicopatiënten die hoog risico-ingrepen ondergaan wegen de voordelen van endocarditisprofylaxe op tegen de nadelen.

Inleiding

Endocarditis profylaxe is het preventief geven van antibiotica aan patiënten die door een bepaalde hartafwijking bij bepaalde medische ingrepen een verhoogde kans hebben op endocarditis. Het gaat om diagnostische of therapeutische ingrepen waarbij een bacteriemie kan ontstaan.

Deze behandelrichtlijn is gebaseerd op de Europese ESC richtlijn endocarditis (ESC Guidelines for the management of infective endocarditis 2015) en omvat een samenvatting van indicaties voor endocarditisprofylaxe die voor de huisarts relevant zijn.¹

Achtergronden

Het geven van antibiotica als endocarditisprofylaxe heeft tot doel om aanhechting van bacteriën op het endocard na een tijdelijke bacteriemie te verhinderen. Naast medische ingrepen kunnen tandenpoetsen, flossen en kauwen ook bacteriemie veroorzaken. Het risico op een endocarditis wordt erg laag ingeschat en antibiotica kunnen niet alle gevallen van endocarditis voorkomen. Antibiotica brengt bovendien een risico op een anafylactische reactie met zich mee. De voor- en nadelen moeten daarom goed afgewogen worden. Alleen bij hoog risicopatiënten die hoog risico-ingrepen ondergaan wegen de voordelen van endocarditisprofylaxe op te wegen tegen de nadelen.

De keus voor het antibioticum bij endocarditisprofylaxe is afhankelijk van de meest waarschijnlijke verwekker en is gerelateerd aan het gebied waarin de ingreep plaatsvindt.

Hoog risicopatiënten bij wie endocarditisprofylaxe is geïndiceerd, zijn patiënten:

- die ooit een endocarditis hebben doorgemaakt;
- met een kunst- of donorklep;
- met bepaalde aangeboren afwijkingen:

- ASD, VSD, open ductus die een operatie/catheterinterventie met prothesemateriaal zes maanden of korter geleden hebben ondergaan.
- cyanotische aangeboren hartafwijkingen (zoals shunt of banding bij pulmonalisatresie, Fallot, tricuspidalisatresie, univentriculair hart) die niet of gedeeltelijk behandeld zijn.
- restshunt zoals rest-VSD, rest-ductus na operatie of catheterinterventie waarbij endothelialisatie mogelijk belemmerd wordt.

Endocarditisprofylaxe is **niet** geïndiceerd bij patiënten met andere hartafwijkingen of andere prothesen dan hierboven beschreven.

Bij hoog risicopatiënten is endocarditisprofylaxe alleen aangewezen bij de volgende *hoog risico-ingrepen* in de eerste lijn:

- ingrepen in geïnfecteerd (huid)weefsel zoals incisie van een huidabces en ontlasten van een furunkel;
- ingrepen in de mondholte (door de tandarts, mondhygiëniste of kaakchirurg, maar waarbij soms een advies of recept van de huisarts gevraagd wordt), zoals:
  - tandheelkundige of mondhygiënische behandelingen waarbij het tandvles wordt gemanipuleerd;
  - wortelkanaalbehandelingen waarbij het instrumentarium door het foramen apicale gaat;
  - extracties of verwijdering van wortelresten;
  - alle overige operatieve ingrepen in de mond (kaakchirurgie inclusief abcesincisie, parodontale chirurgie, operatieve ingrepen ten behoeve van implantaten, inclusief botankers voor orthodontische behandeling).

Adviseer de behandelaar om deze behandelingen bij voorkeur in een zitting van maximaal drie uur uit te voeren, en als dat niet mogelijk is een interval van ten minste zeven dagen tussen de behandelingen in acht te nemen.

Endocarditisprofylaxe is **niet** geïndiceerd bij:

- het aanbrengen van een tatoeage;
- het aanbrengen van een piercing;
- het inbrengen of verwijderen van een IUD;
- een ongecompliceerde bevalling;
- een abortus curettage;
- het inbrengen/verwijderen van een blaaskatheter;
- het geven van lokale anesthesie;
- het nemen van intra-orale röntgenfoto's, het aanbrengen, aanpassen of verwijderen van orthodontische apparatuur;
- natuurlijke uitval van (melk)gebitselementen;
- een bloeding van de lippen of orale mucosa door een trauma.

Koorts bij een hoog risicopatiënt is op zichzelf **geen** indicatie voor het geven van antibiotica.

Beleid

Voorlichting

- Leg uit dat goede hygiëne voor hoog risicopatiënten belangrijk is, in het bijzonder bij een wondinfectie.
- Ontraad hoog risicopatiënten piercing en tattoos.
- Adviseer om het gebit goed schoon te houden om cariës en parodontitis te voorkomen, in het bijzonder bij hoog risicopatiënten.
- Adviseer om bij mogelijke infecties in de mond of drukplekken door een prothese zo snel mogelijk de tandarts te raadplegen.

- Adviseer hoog risicopatiënten om hun tandarts, mondhygiëniste en specialist te melden dat zij een hartafwijking hebben die endocarditis profylaxe bij bepaalde medische ingrepen noodzakelijk maakt.

Bied voorlichtingsmateriaal aan en verwijs naar de informatie over endocarditis profylaxe op www.thuisarts.nl. De informatie op Thuisarts.nl is gebaseerd op deze NHG-Behandelrichtlijn.

Medicamenteuze behandeling

Bij ingrepen in geïnfecteerd (huid)weefsel, geef 30-60 minuten voor de ingreep eenmalig oraal:

- flucloxacilline, volwassenen 2 g, kinderen 50 mg/kg lichaamsgewicht, max 1,5 g of
- clindamycine 600 mg, kinderen < 10 kg 150 mg, 10-30 kg 300 mg, 30-70 kg 450 mg, > 70 kg 600 mg als de patiënt overgevoelig is voor penicilline of als patiënt in de 7 dagen voor de ingreep met penicilline is behandeld.

Bij tandheelkundige behandeling, geef 30-60 minuten voor de ingreep eenmalig oraal:

- amoxicilline, volwassenen 2 g, kinderen 50 mg/kg lichaamsgewicht, max 2 g of²
- clindamycine 600 mg, kinderen < 10 kg 150 mg, 10-30 kg 300 mg, 30-70 kg 450 mg, > 70 kg 600 mg als de patiënt overgevoelig is voor penicilline of als patiënt in de 7 dagen voor de ingreep met penicilline is behandeld.

Controle

Controle na behandeling is niet nodig.

Totstandkoming

Download het deel *Totstandkoming en methoden* (pdf).

Download de *Disclaimer* (pdf).

© 2016 Nederlands Huisartsen Genootschap

Literatuur

Bij verwijzing naar NHG-producten: zie www.nhg.org.

NHS. Preventie bacteriële endocarditis, een advies voor artsen en tandartsen (2008). Endocarditis profylaxe commissie van de Nederlandse Hartstichting. www.kwaliteitskoepel.nl/assets/structured-files/NVVC/ESC/overigESC/endocarditisprofylaxefolder%20artsen.pdf; www.nvmka.nl/sites/www.nvmka.nl/files/Richtlijn-Endocarditisprofylaxe.pdf.

ESC. Guidelines for the management of infective endocarditis (2015). The Task Force for the management of Infective Endocarditis of the European Society of Cardiology (ESC), The European Society of Cardiology. www.nvvc.nl/media/richtlijn/201/2015_ESC_Infective_endocarditis_%28Guidelines_for_the_management_of%29.pdf.

---

¹ **Richtlijnen endocarditisprofylaxe**

De Endocarditis Profylaxe Commissie van de Nederlandse Hartstichting (NHS) publiceerde vroeger de brochure 'preventie van bacteriële endocarditis' [NHS 2008]. De NHS ondersteunt deze richtlijn uit 2008 niet meer en heeft deze verwijderd van haar website. Buiten invloed van de NHS om is deze richtlijn echter nog steeds op het internet te vinden.

Deze richtlijn is echter niet meer onderbouwend voor het beleid bij endocarditisprofylaxe en verouderd op het punt van de amoxicillinedosering (voorheen 3 g. nu 2 g. bij volwassenen die in aanmerking komen voor endocarditisprofylaxe bij tandheelkundige ingrepen).

Voor achtergronden en diagnostiek wordt nu alleen verwezen naar de Europese richtlijn [ESC 2015].

² De eenmalige preventieve dosering amoxicilline voor volwassenen is in de Europese richtlijn uit 2015 die door de Nederlandse cardiologen gehanteerd wordt verlaagd van 3 g naar 2 g.